

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію **Крохмаль Ірини Миколаївни**
«Формування професійної готовності майбутнього фахівця
з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності у сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, опрацювання, зберігання, передача та використання інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну, і власне процес інформатизації характеризує сучасний період розвитку цивілізованого суспільства.

У зв'язку з цим сучасний ринок праці висуває якісно нові вимоги до фахівців документознавчої сфери. Тому особливої актуальності набувають проблеми переосмислення та перегляду підходів до процесу підготовки документознавців. Сьогодні роботодавці прагнуть отримати «готового» фахівця, здатного креативно мислити, компетентно виконувати професійні функції, зокрема з документаційного та бездокументаційного забезпечення управління. До того ж, особливості роботи фахівця-документознавця передбачають постійне самовдосконалення та саморозвиток, навчання протягом усього життя. Усі вищезазначені чинники вимагають унесення змін до змісту і технологій підготовки фахівців-документознавців у вищій школі.

Отже, дисертаційна робота І. М. Крохмаль, що присвячена розв'язанню проблеми формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ЗВО, є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Науковий апарат дисертації є логічним та доцільним. Об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання взаємопов'язані та знайшли своє розкриття в

основному змісті роботи, а також у висновках.

Проблема цілеспрямованого формування професійної готовності фахівців з документознавства та інформаційної діяльності привертає увагу і вітчизняних, і зарубіжних дослідників-документознавців. Позитивним моментом у дослідженні є всебічний аналіз зазначеної проблеми в ракурсі філософської та психолого-педагогічної літератури, що дозволило автору обґрунтувати та розкрити теоретико-методичні основи формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності, а саме – проаналізувати й виокремити провідні поняття дослідження, схарактеризувати їх міждисциплінарний контекст, розкрити особливості формування професійної готовності у сучасній вищій школі тощо. На підставі узагальнення наукових підходів до функцій та структури професійної готовності фахівців різного профілю, вимог документознавчої професіології, особливостей професійної діяльності фахівців інформаційно-документознавчої сфери у сучасних умовах автором представлено ключове поняття дослідження – «професійна готовність майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності», виокремлено складники професійної готовності майбутніх фахівців, розкрито їхнє змістовне наповнення.

Визначення сутності ключового поняття дослідження – професійна готовність майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності – ґрунтується на вираженому підході автора до з'ясування взаємозв'язку та взаємозумовленості понять «формування», «готовність», «професійна готовність», «компетентність». Доречним та важливим є аргументація автора щодо опори на фундаментальні ідеї філософії освіти, наукові положення системного, особистісно зорієнтованого, компетентнісного методологічних підходів, зокрема в науковому дослідженні робиться акцент на значущості всіх компонентів готовності, що в процесі фахової підготовки у ЗВО формують професійну готовність фахівця з документознавства та інформаційної діяльності.

Заслуговує на увагу реалізація завдань констатувального етапу експерименту з урахуванням визначених та обґрунтованих критеріїв, змістовної характеристики рівнів сформованості професійної готовності фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, підбраного методичного інструментарію, зокрема використання опитувальників «Виявлення типологічних особливостей особистості», «Наскільки добре Ви виконуєте роботу», методики «Визначення рівня комунікативних умінь» та ін.

З урахуванням теоретико-методичних засад дослідження, результатів констатувального етапу експерименту, наукових положень щодо поняття «педагогічні умови» дисертанткою визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування професійної готовності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у ЗВО: формування усвідомленої мотивації до професійної діяльності як засобу подальшого кар'єрного розвитку та створення позитивного іміджу фахівця; застосування інформаційних і проєктних технологій у процесі засвоєння системи професійних знань та формування пізнавальної активності майбутніх фахівців; забезпечення максимального наближення змісту практик до майбутньої професійної діяльності та залучення до кола професіоналів; удосконалення комунікативної культури майбутнього фахівця.

Цілком переконливим є описання ходу та результатів формувального етапу експерименту щодо реалізації педагогічних умов, які впроваджувалися у ЗВО під час аудиторних занять із фахових дисциплін («Діловодство», «Документознавство», «Організація роботи служби документаційного забезпечення управління», «Протокол та етикет ділового спілкування», «Ділове мовлення та редагування службових документів»), під час проходження практики (ознайомчої, навчальної, інформаційно-документознавчої, технологічної (виробничої) на основі використання педагогічних технологій: тренінгових, ігрових, індивідуально-творчих, інформаційних, проєктних, діалогових, кейс-технологій. Зокрема, заслуговують на увагу розроблені й упроваджені тренінг професійного

зростання, ділова гра «Імідж сучасного фахівця інформаційно-документознавчої сфери», портфоліо кар'єрного зростання, інформаційний контент в «Електронному університеті» та освітньому порталі, навчальна програма дисципліни за вибором «Професійна комунікація» тощо.

Також є цікавими запропоновані автором форми та методи актуалізації інформації щодо затребуваності фахівців інформаційно-документознавчої сфери, можливість самореалізації на сучасному ринку праці, усвідомлення ролі та значущості обраної професії, подальшого кар'єрного зростання та формування власного позитивного іміджу фахівця.

Застосування інформаційних і проектних технологій у процесі засвоєння системи професійних знань та формування пізнавальної активності майбутніх фахівців сприяло формуванню когнітивного компонента професійної готовності майбутніх фахівців інформаційно-документознавчої сфери. З метою ефективного формування системи професійних знань та пізнавальної активності студентів в освітній процес з фахових дисциплін впроваджено інформаційні та проектні технології. Актуальним та важливим є те, що інформаційні технології було реалізовано на основі розробки інформаційного контенту (теоретичного матеріалу, творчих, тестових і контрольних завдань, методичних рекомендацій, підручників, відеопрезентацій, відеосюжетів тощо) на Освітньому порталі університету (платформа Moodle) та в «Електронному університеті» (власна платформа університету в українському сегменті кіберпростору). Необхідно зауважити, що завдяки цьому активізується пізнавальна активність студентів у межах комбінованого навчання, що базується на поєднанні традиційного навчання в аудиторії з технологіями дистанційного, електронного та мобільного навчання

Викликають інтерес апробовані автором в експериментальній частині роботи індивідуальний план студента-практиканта, щоденник практики, типові завдання, які передбачали використання діалогових, проектних, інформаційних технологій відповідно до сфери і специфіки діяльності організацій, установ, підприємств, архівів, музеїв, інформаційних центрів

тощо.

Достовірність одержаних дисертантом теоретичних та експериментальних результатів забезпечена адекватним методологічним підґрунтям, репрезентативністю вибірки респондентів, комплексом методів дослідження.

Позитивно оцінюючи рівень наукової новизни, теоретичного та практичного значення роботи, усе ж таки варто, на наш погляд, висловити певні зауваження та побажання автору щодо вдосконалення наукового пошуку в межах обраного напрямку дослідження в майбутньому:

1. На жаль, у роботі відсутній аналіз наявного досвіду формування професійної готовності майбутніх фахівців-документознавців за кордоном, що дозволило б не лише порівняти і визначити місце української документознавчої освіти в європейському освітньому просторі, а й сформулювати пропозиції щодо подальшого вдосконалення

2. Під час проведення статистичного аналізу бажано було б розподілити результати експериментального дослідження за базами експерименту (закладами вищої освіти).

3. При аналізі особливостей процесу формування професійної готовності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності необхідно було більш докладно розкрити роль інформатичних дисциплін.

4. Цінність роботи підвищилася, якщо б здобувач подав власне розуміння поняття проектних технологій, оскільки це поняття дослідниками сьогодні трактується по-різному.

5. З метою доведення достовірності одержаних результатів дисертаційного дослідження щодо ефективності педагогічних умов формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності доцільно було б обґрунтувати застосовувані методи математичної статистики, що дозволило б здійснити більш об'єктивний аналіз результатів експериментального дослідження. Так,

у таблицях 2.1 та 2.3, до опрацювання даних з яких застосовано критерій Пірсона, кількість майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності за окремими рівнями сформованості їх професійної готовності менше 5 осіб, що суперечить умовам застосування критерію. Об'єднання ж рівнів, яке необхідно робити у таких випадках, приводить до ситуації, коли залишається єдина ознака порівняння – «бути не на низькому рівні». За такого підходу для визначення статистичної значущості спостережуваних змін у рівнях сформованості доцільно було б застосувати інший критерій – критерій Фішера φ^* .

6. Відповідно до п. 13 «Вимог до оформлення дисертації», затверджених Наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р., обов'язковим додатком до дисертації є список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації (зазначаються назви конференції, конгресу, симпозіуму, семінару, школи, місце та дата проведення, форма участі).

Указані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи, яка в цілому характеризується актуальністю постановки проблеми, теоретико-методологічною обґрунтованістю, практичним значенням. Зміст, структура та логіка викладу матеріалу в дисертаційній роботі, зроблені дисертантом висновки переконують в тому, що автор володіє теоретико-методичними аспектами проблеми, уміло поєднує теоретичні та практичні сторони дослідницької діяльності. Список першоджерел свідчить, що дисертація базується на ґрунтовному інформаційному пошукові в ракурсі визначеної проблеми. Автореферат відповідає змісту дисертації, а публікації висвітлюють її основні положення. Стосовно останніх відзначимо, що це один із тих рідкісних випадків, коли 100 % публікацій дисертанта є одноосібними.

Результати дисертаційної роботи І. М. Крохмаль відзначаються науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, можуть бути використані як у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, так й у процесі підготовки фахівців інших напрямів.

Таким чином, дисертація «Формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ» є самостійним завершеним дослідженням, має суттєву практичну значущість та відповідає пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р. та № 943 від 20.11.2019 р.), що дає підстави для присудження її автору **Крохмаль Ірині Миколаївні** наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та
прикладної математики Криворізького
державного педагогічного університету

Семеріков С. О. Семеріков

ЗАСВІДЧУЮ:
Учений секретар
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
« 04 » 12 20 19 р.